

ПОЛІТИКА УПРАВЛІННЯ ДЕБІТОРСЬКОЮ ЗАБОРГОВАНІСТЮ

Необхідною умовою діяльності будь-якого підприємства є встановлення партнерських відносин з постачальниками, покупцями, організаціями та іншими особами. Такі зв'язки повинні забезпечувати безперебійне постачання матеріальних ресурсів, ритмічність відвантаження (реалізації) продукції покупцям. Але в останні роки стан розрахунків з дебіторами на українських підприємствах є дуже напруженим, що виявляється у значних сумах заборгованості і тривалих строках її погашення, що пов'язано з кризою неплатежів у економіці. Підприємства першочергово розв'язують власні проблеми, незважаючи на невиконання договірних зобов'язань, та ухиляються від взаєморозрахунків із контрагентами. У таких умовах дедалі більше зростає необхідність управління дебіторською заборгованістю.

Управління сучасною дебіторською заборгованістю є важливим моментом діяльності підприємства, що вимагає особливої уваги з боку керівників та менеджерів і має передбачати формування й виконання цілей та завдань управління, узгоджених із загальною стратегією підприємства. Тому головною метою управління дебіторською заборгованістю підприємств є мінімізація її розміру, максимізація грошових надходжень за рахунок її погашення, скорочення строків інкасації боргу та підвищення ліквідності дебіторської заборгованості з мінімальною втратою вартості [1].

Сучасні дослідження науковців та фахівців присвячені різним аспектам організації обліку дебіторської заборгованості, зокрема, це праці Т.В. Барановської, Л.О. Волощук, А.І. Георгієвої, Т.О. Євлаш, О.М. Кияшко, О.І.Мазіної, Т.М. Сльозко, В.В. Сопко, О.В.Сметанко та ін.

При визначенні сутності дебіторської заборгованості економісти часто характеризують її як "безвідсоткову позику покупцям", оскільки виникнення такої заборгованості спричиняється відокремленням ресурсів підприємства на певний строк, який може набагато перевищувати строки обумовлені договором [4].

На відміну від виробничих запасів і незавершеного виробництва, які достатньо статичні і не можуть бути різко змінені, дебіторська

заборгованість є динамічним елементом оборотних засобів і істотно залежить від прийнятої в господарстві політики відносно покупців продукції. Оскільки дебіторська заборгованість представляє собою іммобілізацією власних оборотних засобів, то в принципі вона підприємству не вигідна, і теоретично може бути зведена до мінімуму, проте цього не відбувається з багатьох причин, у тому числі і з причин конкуренції. Тому, важливе місце належить встановленню взаємовідносин з покупцями. Проте, якою б ефективною не була система відбору покупців, в ході взаємодії з ними не виключаються всілякі накладки, тому підприємство вимушене організовувати систему контролю за дотриманням покупцями платіжної дисципліни. Ця система, називається системою адміністрування взаємин з покупцями, і передбачає:

- а) регулярний моніторинг дебіторів за видами продукції, обсягу заборгованості, терміну погашення та ін.;
- б) мінімізацію інтервалів часу між моментами завершення робіт, відвантаження продукції, пред'явлення платіжних документів;
- в) направлення платіжних документів по належним адресам;
- г) акуратний розгляд запитів клієнтів про умови оплати;
- д) чітку процедуру оплати рахунків і отримання платежів [4].

Разом з цим, в умовах стандартизації обліку та глобалізації економіки України реальність вимагає від вітчизняних підприємств ефективної організації бухгалтерського обліку як передумови успішного керування діяльністю. Раціональна організація обліку на підприємстві є запорукою ефективного використання ресурсів та системи управління підприємством.

Результати такої організації повинні бути висвітлені в обліковій політиці підприємства, особлива увага в якій приділяється окремим елементам такої політики, у тому числі і організації розрахунків з різними контрагентами підприємства. Дані про збільшення обсягів дебіторської заборгованості наведені на рис.1.

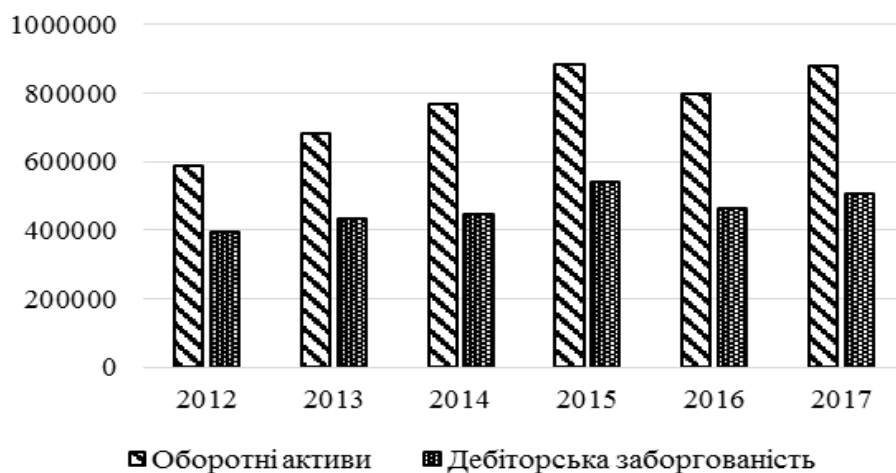

Рис. 1. Розміри оборотних активів та дебіторської заборгованості підприємств в Україні за 2012-2017 рр. [3]

Слід відмітити, що значна частка дебіторської заборгованості в загальній сумі оборотних засобів свідчить про погіршення розрахунково-платіжної дисципліни між господарюючими суб'єктами, про відволікання з обігу значної суми коштів, які осідають на рахунках. Така закономірність призводить до нестачі коштів для забезпечення виробничого процесу, несвоєчасних розрахунків із фінансових зобов'язань, до залучення в господарську діяльність запозичених коштів. Тому, лише на основі аналізу і контролю дебіторської заборгованості, за умови сформованої політики кредитування можна тримати під контролем розміри дебіторської заборгованості, визначати оптимальну стратегію управління за кожним її елементом, а отже, підвищувати ефективність її використання.

Результативність управління дебіторською заборгованістю кожного підприємства залежить від врахування багатьох факторів, що мають значний вплив на його функціонування. Якісне інформаційне забезпечення дебіторської заборгованості дозволить оперувати повною, своєчасною та актуальною інформацією щодо стану дебіторської заборгованості. Зведена звітність забезпечить інформацією у такому вигляді та обсязі, необхідному для проведення усестороннього аналізу.

Таким чином, ефективне управління заборгованістю дозволить реально охарактеризувати фінансове становище і приймати важливі стратегічні рішення зі стабілізації стану на ринку та зниження витрат.

Список використаних джерел

1. Волощук Л.О. Концептуальні засади управління економічно-безпечним інноваційним розвитком промислового підприємства та формування його аналітичних інструментів / Л.О. Волощук // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. – 2015. – № 1 (17). – С. 234-241.
2. Георгієва А.І. Особливості дебіторської заборгованості підприємств житлово-комунального господарства України / А.І. Георгієва, Н.В. Колесник // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу. – 2014. – № 1(25). – С. 158-161.
3. Державний комітет статистики України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Організація обліку: навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. / Т.М. Сльозко, О.І. Мазіна. – К.: Київ. нац.торг.-екон. ун-т, 2014. – 368 с.
5. Сметанко О.В. Внутрішній аудит дебіторської заборгованості як ефективний інструмент управління підприємством / О.В.Сметанко // Наукові праці НУХТ. – 2011. – № 34. – С. 108-112.
6. Андреева Г.І. Роль аналізу поточної дебіторської заборгованості при оцінці обґрунтованості управлінських рішень // Економічні науки. – 2017. - № 20. – С. 37-39.